

Aan
de gemeenteraad

Datum 15 april 2025
Zaaknummer 2025-0038071
Betreft Luchtkwaliteit: de voortgang op het dossier 'Schone lucht'

Vergadering van
Portefeuillehouder: Tanja de Jonge
Begrotingsprogramma Groen, Duurzaam en Ruimtelijk Dordrecht
Kernteam/Opgave: Ruimtelijke Strategie en Beleid - Milieu en Energie
Auteur: Ronald Kooman
E-mail: r.kooman@dordrecht.nl
Verantwoordelijke:
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

Op grond van de Omgevingswet is Dordrecht verplicht de luchtkwaliteit te monitoren. Jaarlijks geeft het RIVM in de landelijke "Monitoringrapportage MLK 2024; Stand van zaken luchtkwaliteit in Nederland" een overzicht van de luchtkwaliteit in Nederland. Eind december 2024 heeft het Rijk deze rapportage gepubliceerd. Hiermee wordt inzicht gegeven in de luchtkwaliteit in Nederland in het jaar 2023 en een doorkijk gegeven naar het jaar 2030.

Wat is de te delen informatie?

Sinds 2008 werkt Dordrecht aan schone lucht. Aanvankelijk binnen het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) en sinds 2020 in het kader van het Schone Lucht akkoord (SLA). Er is gedurende de afgelopen jaren dan ook een aanzienlijke vooruitgang geboekt in het verbeteren van de luchtkwaliteit.

In 2024 heeft de Europese Raad nieuwe normen voor luchtkwaliteit aangenomen, die in 2030 van gaan gelden. Door deze ontwikkeling zal het aspect luchtkwaliteit de komende jaren naar verwachting een grotere rol gaan spelen in de toetsing van plannen en projecten.

Naast volksgezondheid vereist ook de natuur om verbetering van de luchtkwaliteit. Stikstofemissies door het verkeer, de industrie en landbouw hebben sinds de tweede helft van de vorige eeuw de stikstofbelasting op natuurgebieden verdubbeld. Lokaal is er hierdoor sprake van een te hoge stikstof belasting in de Biesbosch. De beschikbare stikstofruimte is echter beperkt.

Hieronder leest u de voortgang op het dossier 'schone lucht'. U vindt een toelichting op de monitoringsresultaten van de luchtkwaliteit over het jaar 2023, de acties uit het Schone Luchtakkoord en de relatie hiervan met het energieakkoord.

1. Monitoring luchtkwaliteit 2024 (gegevens over het jaar 2023)

Sinds 2008 wordt de luchtkwaliteit in Dordrecht gemonitord, aanvankelijk onder het regime van het NSL, en nu op basis van de Omgevingswet en in het kader van het SLA.

Luchtkwaliteit: concentraties fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en stikstofdioxide (NO₂)

Eind december 2024 heeft het Rijk de "Monitoringrapportage MLK 2024; Stand van zaken luchtkwaliteit in Nederland" gepubliceerd. Uit de resultaten blijkt dat overal in Dordrecht wordt voldaan aan de wettelijke grenswaarden voor luchtkwaliteit.

De concentratie fijnstof (PM_{10}) varieert tussen $14.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en $17.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$, waarbij de norm $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt. De concentratie stikstofdioxide (NO_2) varieert tussen de $11.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en $25.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$, met een norm van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Voor fijnstof $PM_{2.5}$ liggen de waarden tussen de $7.7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en $9.2 \mu\text{g}/\text{m}^3$, waarbij de norm $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ is. Een gedetailleerd overzicht van de luchtkwaliteit in het jaar 2023 is te vinden op het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (<https://www.cimlk.nl/kaart>).

In 2023 waren de concentraties stikstofdioxiden en fijnstof aanzienlijk lager dan in 2022. Dit komt voor een groot deel door de meteorologische omstandigheden; de grote hoeveelheid regen en de hogere windsnelheid in 2023 leiden tot het 'verdunnen' van de concentraties van deze stoffen.

2. Ontwikkeling luchtkwaliteit in het licht van de omgevingsvisie 1.0 en het Schone Lucht Akkoord (SLA)

In hoofdstuk 3 van de omgevingsvisie 1.0 (2020) is onder doelstelling 3, "**Dordrecht is een gezonde stad**", opgenomen: Het streven naar permanente verbetering van de luchtkwaliteit, met het doel om de WHO-advieswaarde (2005) voor schone lucht te bereiken. Dit sluit aan bij de ambitie van het Rijk en het door ons in 2020 ondertekende Schone Lucht Akkoord.

Het SLA richt zich, met het treffen van maatregelen, op het behalen van de WHO-advieswaarden (2005) in 2030. De advieswaarden voor fijnstof liggen aanmerkelijk lager dan huidige wettelijke jaargemiddelde normen voor luchtkwaliteit:

- $PM_{2.5}$ – advieswaarde van $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (wettelijk $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddeld))
- PM_{10} – advieswaarde van $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (wettelijk $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddeld))
- NO_2 – advieswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (gelijk aan wettelijk $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$)

Uit het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CLMK) blijkt dat in 2023 geen sprake was van overschrijdingen van de WHO-advieswaarden (2005) voor PM_{10} en $PM_{2.5}$.

Zowel de in Omgevingsvisie 1.0 als het SLA zijn doelstellingen voor 2030 geformuleerd. Om deze reden zijn prognoseberekeringen uitgevoerd voor de jaren 2025 en 2030. Deze laten zien dat ook na 2024 de luchtkwaliteit langzaam verder verbetert. Verkeer, industrie zullen, mede onder invloed van de energietransitie, naar verwachting minder stikstofdioxide en fijnstof uitstoten. Geconcludeerd kan worden dat de in de omgevingsvisie 1.0 opgenomen doelstelling voor wat betreft luchtkwaliteit, binnen bereik is.

3. Ontwikkelingen in normstelling

In 2021 heeft de WHO haar advieswaarden voor schone lucht aanzienlijk aangescherpt en uitgebreid met een advieswaarde voor NO_2 . Deze nieuwe (jaargemiddelde) waarden zijn als volgt:

- $PM_{2.5}$ – advieswaarde van $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddeld). Dit was $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- PM_{10} – advieswaarde van $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddeld). Dit was $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- NO_2 – advieswaarde van $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddeld). Dit was $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Nieuwe EU-regelgeving voor luchtkwaliteit

Mede op basis van de WHO advieswaarden 2021 heeft de Europese Unie in 2024 nieuwe grenswaarden voor luchtkwaliteit vastgesteld. Deze grenswaarden zijn minder stringent dan de advieswaarden van de WHO en moeten in 2026 zijn opgenomen in de Nederlandse milieuwetgeving. Deze grenswaarden zijn per 1 januari 2030 van kracht.

- $PM_{2.5}$ – jaargemiddeld $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dit was $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- PM_{10} – jaargemiddeld $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dit was $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$
- NO_2 – jaargemiddeld $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dit was $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$

De prognose voor 2030 is tevens te gebruiken om te bepalen in hoeverre de toekomstige grenswaarden in 2030 problemen zullen gaan opleveren. De geprognostiseerde concentratie fijnstof (PM_{10}) varieert tussen $13.5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en $16.8 \mu\text{g}/\text{m}^3$, waarbij de norm $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt. Voor fijnstof $PM_{2.5}$ liggen deze waarden tussen de $7.1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en $8.6 \mu\text{g}/\text{m}^3$, waarbij de norm $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ is. Gezien de marges tot de norm kan hieruit, voor zover dit fijnstof betreft, geconcludeerd worden dat Dordrecht naar verwachting kan voldoen aan de nieuwe EU-grenswaarden voor luchtkwaliteit.

Voor de stikstofdioxide (NO_2)-concentratie ligt dit anders. Deze concentratie varieert tussen de $12.0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en $24.1 \mu\text{g}/\text{m}^3$, met een norm van $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Op 108 controlepunten in veertien straten sprake is van overschrijding van de toekomstige grenswaarde voor NO_2 . In deze straten levert verkeer een belangrijke bijdrage aan de concentraties NO_2 . De monitoringsrapportage MLK 2024 geeft aan dat het in Dordrecht om circa veertien kilometer weglengte gaat met een overschrijding voor NO_2 , waarvan circa 7,5 kilometer bestaat uit gemeentelijke wegen.

Overzicht met straten waarbij naar verwachting de toekomstige grenswaarde voor NO₂ wordt overschreden:

straatnaam	Laagste concentratie in µg/m ³	Hoogste concentratie in µg/m ³	Verkeersbijdrage in µg/m ³
Laan der Verenigde Naties (westelijk deel)	20.1	24.1	7.7 - 3.8
Mijlweg	20.1	23.4	7.8 - 4.3
Hugo de Grootlaan	20.1	23	5.4 - 2.8
Laan van Europa	21.4	23	9.5 - 8.0
N217 Rijksstraatweg	21.7	22.9	8.5 - 7.3
Laan van Londen	20.6	22.6	9.6 - 7.6
Dokweg	20.9	22.1	3.9 - 3.3
Korte Parallelweg	20.8	22	4.4 - 3.2
Rijksstraatweg	20.5	21.5	6.9 - 5.8
Achterhakkers	20.2	21	3.4 - 2.6
Burgemeester de Raadsingel	20.3	20.5	2.9 - 2.7
Wilgenbos	20.5	20.5	3.1 - 2.9
Brugweg	20.1	20.5	2.9 - 2.5
Havenstraat	20.4	20.5	2.9 - 2.8
Totale lengte circa 7,5 kilometer			

De geconstateerde overschrijdingen van de grenswaarde van NO₂ passen in het landelijk beeld. In de Monitoringrapportage MLK 2024 heeft het RIVM een inschatting gegeven wat deze nieuwe normen gaan betekenen voor het aantal overschrijdingen in Nederland. Hieruit blijkt dat in 2030 voor NO₂ het landelijk aantal overschrijdingen op toetspunten stijgt naar 6.247, oftewel 624,7 km weg, tegenover geen overschrijdingen onder van de bestaande richtlijn. Bij de implementatie van de EU-richtlijn luchtkwaliteit in de Nederlandse wetgeving beziet het Rijk op welke wijze dit NO₂-knelpunt moet worden opgelost. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft gemeenten gevraagd hoe zij tegen deze problematiek aankijken. Omdat de individuele gemeenten niet of nauwelijks instaat zijn om de NO₂-problematiek zelfstandig op te lossen is door een groot aantal respondenten aangedrongen op een Nationale aanpak via een nieuw Nationaal Samenwerkingsprogramma (Het NSL 2.0).

Luchtkwaliteit (2030) in verhouding tot de WHO-advieswaarde

Als we de prognose 2030 voor de concentraties toetsen aan de in 2021 vernieuwde advieswaarden van de WHO voor schone lucht geeft dit het volgende beeld:

- NO₂: Op geen enkel controlepunt in de stad wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde
- PM₁₀: op circa 53% van de controlepunten in de stad wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde
- PM_{2,5}: Op geen enkel controlepunt in de stad wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde

Hieruit kan worden geconcludeerd dat de WHO advieswaarden (2021) tot 2030 ver buiten bereik liggen. Dit bevestigt het beeld dat in januari 2024 in de raadsinformatiebrief is geschetst.

Recent heeft Pointer (platform voor onderzoeksjournalistiek van KRO-NCRV) een onderzoek gepubliceerd over luchtkwaliteit. In dit onderzoek zijn de in 2022 gevonden concentraties luchtverontreinigende stoffen vergeleken met de WHO-advieswaarden voor schone lucht. Op de site is een interactieve kaart gepubliceerd waarin een ieder de luchtkwaliteit op gemeente- en wijkniveau kan aflezen (<https://pointer.kro-ncrv.nl/hier-vind-je-vieste-lucht-nederland-luchtkwaliteit-jouw-buurt#/>).

Ook het beeld van Pointer komt in grote lijnen overeen met het in de raadsinformatiebrief van januari 2024 geschetste beeld over het jaar 2022 en het huidige beeld.

4. Voortgang maatregelen Schone Lucht Akkoord (SLA)

Dordrecht is in 2020 toegetreden tot het Schone Luchtakkoord (SLA). De doelstelling van dit akkoord is om, door middel van een verbeterde luchtkwaliteit, 50% gezondheidswinst te behalen ten opzichte van het jaar 2016 en het voldoen aan de advieswaarden van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO 2005) in 2030.

In juni 2024 heeft het RIVM de tweede voortgangsrapportage over het Schone Lucht Akkoord gepubliceerd.^[1] Hierin wordt geconcludeerd dat:

Bij volledige uitvoering van de in het SLA vastgestelde en voorgenomen maatregelen de berekende gezondheidswinst 46% bedraagt. Met deze gezamenlijke inzet wordt een goede stap in de richting van één van de hoofddoelen van het SLA gezet. Als daarnaast ook nog het klimaat- en stikstofbeleid wordt uitgevoerd, zoals door het Kabinet Rutte IV voorgelegd aan de Tweede Kamer (in dit rapport meegenomen onder het ILL- en NPLG-scenario), zou het doel van 50% gezondheidswinst gehaald kunnen worden.

Het SLA in Dordrecht

In het decentraal uitvoeringsprogramma (DUP) in Dordrecht is het beleidsdoel op het gebied van luchtkwaliteit nauw verweven met andere beleidsdoelen. Zo dragen klimaatbeleid, verkeer- en vervoersbeleid, inkoopbeleid en stikstofbeleid allen bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en daarmee ook aan het behalen van gezondheidswinst.

Bij de uitwerking van het Schone Lucht Akkoord in het DUP richten wij ons primair op de uitvoering van het Dordtse klimaat- en mobiliteitsbeleid.

Hoofdpijnen van klimaatbeleid, mobiliteitsbeleid en inkoopbeleid in relatie tot luchtkwaliteit.

Waar het klimaatbeleid zich richt op de reductie van de CO₂-uitstoot, richt het luchtbeleid zich op de reductie van fijnstof- en NO_x-emissies. Deze stoffen hebben een gezamenlijke bron, namelijk het verbranden van fossiele brandstoffen. Het werken aan klimaatdoelstellingen draagt dan ook direct bij aan het behalen van luchtkwaliteitsdoelstellingen.

Binnen Dordrecht is mobiliteit een belangrijke bron van luchtverontreiniging. Met het in 2024 vastgestelde Mobiliteitsplan 2040 en het programma Klimaatneutraal 2040 werken we in Dordrecht onder meer toe naar schonere lucht.

Tot slot kan ook door het opnemen van emissiecriteria in te doorlopen inkoop- en aanbestedingsprocedures verbetering van stedelijke luchtkwaliteit worden bewerkstelligd. Hiervoor hebben we het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) ondertekend. In dit kader is een beleidsregel Schoon en Emissieloos Bouwen Dordrecht is voorbereiding waarmee invulling wordt gegeven aan de in artikel 7.19a Besluit bouwwerken leefomgeving opgenomen emissie-reductieplicht bij het gebruik van bouw materieel.

Overige punten uit het Schone Lucht Akkoord (SLA)

Het SLA vraagt ook aandacht voor de reguliere taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving. Afsproken is dat bij zogenaamde IPPC-installaties (grotere industriële bedrijven die vallen onder de Richtlijn industriële emissies (Rie) (2010/75/EU)) aandacht wordt geven aan het "scherp" vergunnen van luchtmissies. Alhoewel wij als gemeente geen IPPC-installaties in ons vergunningenbestand hebben, is de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met behulp van een Rijkssubsidie een project gestart om ervaring op te doen met het scherp vergunnen van luchtmissies bij onze grotere bedrijven. Resultaten van dit project worden medio 2025 verwacht.

Tot slot besteedt het Schone Lucht Akkoord aandacht aan houtstook (openhaarden en houtkachels). Het SLA verwacht van de decentrale overheden inzet op voorlichting over houtstook, de gezondheidseffecten van houtstook en de het gebruik van de stookwijzer. Hierover heeft u in februari 2025 een raadsinformatiebrief ontvangen.

De voortgangsrapportage van het Decentraal uitvoeringsplan SLA is te vinden op de volgende locatie <https://pv.rws-sla.nl/#/home>.

[1] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/06/27/bijlage-2-rivm-monitoringsrapportage-doelbereik-schone-lucht-akkoord-tweede-voortgangsmeting>

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

We zullen jaarlijks de luchtkwaliteit in de stad blijven monitoren en uitvoering geven aan het Schone Luchtakkoord. Waar mogelijk worden nieuwe luchtkwaliteitsmaatregelen geïdentificeerd en toegevoegd aan het Decentraal uitvoeringsprogramma. Op dit moment is het beeld dat de nieuwe grenswaarden (normen) voor stikstofdioxide in de lucht alleen haalbaar zijn door nationaal samen te werken aan schone lucht. We zullen daarom via de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aandringen op het instellen van een nieuw Nationaal Programma Luchtkwaliteit.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Financiering van luchtkwaliteitsmaatregelen loopt via de reguliere budgetten voor Uitvoering van het Mobiliteitsplan en Dordrecht klimaatneutraal 2040. Het decentraal uitvoeringsprogramma omvat maatregelen die zijn opgenomen in deze plannen.

Het college van Burgemeester en Wethouders

C.H.W.M. Post
secretaris

M.D. Burggraaf
loco-burgemeester